חידושי הרי"מ על התורה — פרשת שקלים

רכ"ה

הבטחה גדולה יש לנו במדרש שכל שנה כשקורין פ' שקלים משה רבינו ע"ה זוקף ראשן של ישראל. כי אדר חודש של שמחה לישראל. וכתיב לישרי לב שמחה וצריך קודם לישר לבו. ומה שנוטים לבהמה. דברים של עה"ז הוא כפיפת ראש ומרע"ה בזכותו נותן הש"י דעת לשוב בתשובה שלימה לישא ראשו כאדם למעלה שהוא מג' שכמלאכי השרת. לפקודיהם. שהגאולה הי' פקד פקדתי כו' והעונש על החטא הגורם לכל. ג"כ ביום פקדי ופקדתי. ומרע"ה תיקן זה ונושא את ראשיהם לפקודיהם של הגאולה. דכ' פקודי ה' כו' משמחי לב שכל א' יש לו ענין מיוחד תורת ה' משיבת נפש עדות ה' כו' פקודי כו' שהוא מביא הרגש באדם כאותיות דפק. ומביא שמחה וצריך שמירה גדולה שלא ימשך הוללות רק שמחה של מצוה שעי"ז השכינה שורה כמבואר בגמ'. ולזאת אדר הקדמה לניסן שהוא הקמת המשכן. וע"י מרע"ה זוכים שיהי' המשקל של כל א' מישראל כראוי שלא להטות שום דבר כחוט השערה מהיושר כמ"ש פקודי ה' ישרים אז משמחי לב. וכל שבת מחזיר הכתרים של נעשה ונשמע שהוא תיקון הנ"ל. ובשבת שקלים הוא מחזיר שפועל שנשמע מה שצריך לשמוע שהוא ההרגש והקבלה:

ראה כו'. העל כו' ולא הודעתני א"א תשלח עמי כו' אין זו הודעה שאין אני חפץ בה. רמב"ן כ' ואינו נכון ע"ש. חנן ה' לשפל כמוני. פשוט שבוודאי אם הי' ראוי להיות השר הולך עמם הי' ראוי שהי' רועה ישראל דבוק בו וחפץ בו. והש"י באמת לא נתן למשה שיהי' חפץ בו כי הי' נחות דרגא למשה. וזה הי' טענתו אמרת לי העל. שאהי' מנהיגם. ולא הודעתני שהוא התקשרות וחפץ כמו יודע ה' ד' צדיקים. עם המלאך שתשלח עמו וראוי כן כי אמרת ידעתיך בשם יותר מאבותי שבשם אל שדי השר מט"ט עולה חשבונו כן. ובשם הויה ב"ה אין שייכות לשום מלאך שממנו הכל כי הוא לבדו הוא ובטל. וגם מצאת חן הוא חן אשה על בעלה לפי שאין לה שום דבר רק מבעלה כן ישראל ע"י שמבטלין כל חיותם וכל שיש להם לרצון הש"י יש להם חן הזה וביקש ועתה הודיעני כו' ואדעך כו' למען כו' חן כו' שכל שהדעת והדביקות יהי' יותר יהי' החן יותר וביקש וראה כו' עמך שהש"י יראה אותנו בטובת עין שלו כי עמו אנחנו והוא חן מקח על בעליו כי עם זו קנית. ומ"ש הרמב"ן וכי רוצה להרויח יותר אחר החטא ע"ש. ולפע"ד אמת שרוצה להרויח כי אחר החטא צריך יותר עזר השי"ת בכל רגע שלא לחזור וליפול לבאר שחת ח"ו וצריך חסדי ה' ורחמיו פני ילכו כו' אם אין כו' הולכים כו' רמב"ן תמה מאוד וכ' חלילה שיאמר אם אין כו' אחר שאמר פני ילכו ע"ש. וחנני השי"ת שהשי"ת אמר לו פני כו' והניחותי לך שילך עמנו לתוספות טובה ולנייחא ומשה רבינו ביקש אם אין פניך הולכים אל תעלנו. שהשי"ת ילך עמנו באופן זה שא"א לנו לילך בלעדו כי אין חפצים בחיים אם לא יהי' עמנו שכן הי' עיקר צערן של ישראל. ויתאבלו על שלא ילך עמם כמ"ש רש"י ויתנצלו קיבלו מיתה עליהם ברצון לתיקון זה. כמ"ש הרמב"ן ז"ל. וזה הי' המבוקש שיהי' השי"ת עמנו בנקודת מעמקי לבנו שיהי' חיינו קשור בזה ונפלינו אני ועמך כו' שבמקום הנ"ל אין שום מגע נכרי. והבטיחו השי"ת כי כו' חן ואדעך בשם. הוא מ"ש ושמי ה' כו' נודעתי. ולמרע"ה נודע בשם ה' שאין דביקות בשם הזה כ"א בני ישראל לבד כמ"ש בזוה"ק משפטים:

הראני כו' כבודך כו' לא תוכל כו' וחי. הרמב"ן ז"ל ושאר מפרשים כי תתפרד הגוף כו' ע"ש. וכי לא ידע משה זה מה שידוע בשכל אדם. והתימה בקשתו שהרי הסתיר פניו מיראה ואיך יבקש הראני. ואין דרכו של מרע"ה לבקש שום דבר לצורך עצמו. וחנני השי"ת ברחמיו להבין מעט בתורתו הקדושה. שידוע אידרא של ר' שמעון בן יוחאי שכ' אר"י ז"ל שבעת פטירת קדוש עליון מתאספים כל הארות של תורה ומצות שעשה ומאיר עת רצון לכך גילה אז הסודות ע"ש. וזה שביקש מרע"ה הראני ואז יהי' פטירתו ככל הצדיקים שהשי"ת נראה להם אז. ויהי' עת רצון שיוכל לפעול עבור ישראל מה שהי' רוצה שיהי' נמחל לגמרי וזה דרכו של מרע"ה למסור נפשו עבורינו ואמר לו השי"ת לא תוכל לראות כו' הוא איסור לאו כי לא כו' וחי ואיני רוצה שימות עתה וכמו לא תוכל לאכול כו' וזהו שפי' רש"י איני נותן לך רשות. ומ"מ פעל במסירת נפשו שלו. העת רצון שהי' בפטירתו כל טובי י"ג מידות וימהר כו' ואמר ילך נא כו' וסלחת כו' והשי"ת הבטיחו מה שביקש:

משפטים שקלים תרכ"ט ווארשא לקוטים בקיצור ע"ד לאלקסנדר.

בדברי הרע"מ ז"ל על מחצית השקל אבנא למשקל וכו' דאי' עשרים גרה השקל וכו' ובעזרת האל ית' להבין מעט מזעיר דורש חכמה תתאה ועילאי כנודע ובחי' חכמה תתאי יראת ד' הוא חכמה היינו שאף שאין אדם יודע כלום עדיין יש לו לידע כי הקב"ה מלך עולמים וכמ"ש בזוה"ק בר"מ פ' וארא. בחי' כלל קודם הפרט ע"ש וזה חכמה הבאה ממה שאינו יודע כלום וע"ז שפל בעצמו וזה דלית לי' מגרמי' כלום. כלומר שכל מה דאית ליה רק בחי' הכנעה שיודע שאין לו כלום. ומזה יש לו. והכלל כי כתיב מאין תמצא וזה על חכמה עלאי הבאה מאין מופלא ומכוסה כנודע. אמנם גם חכמה תתאי באה מאין כמ"ש והיינו שזה האין מצד הגדלות שאין נתפס בו השגה. וזה באמת אין שיודע שאין לו כלום וזה כלל הדברים וצריכין ביאור רחב לכל א' לפום שעורין דלבי'. וזה כעין שכ' הבעש"ט פי' הלוואי אותי עזבו עי"ז ותורתי שמרו שמבין אין בו השגה וז"ש בזוה"ק בר"מ וארא כללי קדמאי שאין כלום והוא הביטול שבהתחלה הוא רק נקודה כנודע ואח"כ שדורש וחוקר כמ"ש דע את אלקי אביך בחי' פשט ע"ש אח"כ ועבדהו להבטל ולידע כי עדיין אין בו השגה. והודעה זו באה מכח שהבין והכיר שכן הוא שאין בו השגה וזה יו"ד מלאה שהיו"ד הוא חכמה וב' חכמות נק' עילאי ותתאי. והם ב' היודין שבב' שמות הקדושים כאשרי יוסף. כנודע. והענין שהתחלת יו"ד הוא רק נקודה ואחר כל עליות ג"כ נעשית נקודה כנודע כמ"ש במ"א בצירוף ב' היודין היינו האדם השלם כראוי שתיקן כל במדת הנ"ל ונק' בריח התיכון נק' עמודא דאמצעיתא ונאמר עליו עשרים גרה דא יו"ד מליאה. כלומר שנשאר יו"ד מהתורה נעלמת תוך היו"ד במילואה. פי' כי היו"ד הראשונה בעצמותה הוא יו"ד ע"י שאין בה השגה אבל יו"ד התחתונה בא ע"י צירוף יו"ד כלומר שהאדם דל ועי"ז יש לו התיכונה שנמשך לו חיים ואעפ"כ עדיין בהד' ובצירוף יו"ד הוא יו"ד. ושורש העלי' אח"כ מיד יו"ד עילאי. ובבחי' השלימות הד' לא' נצרפות עם הא' עילאי והוא ג"כ יו"ד בחי' ותלכנה שתיהן אבל בכאן אורו בחי' הדלי"ת ואז הוא תחת בעלה ונעשה יו"ד בבחי' הצטרפות ואז דלי"ת כנ"ל. והבן. וכשהגיע למדרגה עילאי והוד השני' הבאה ע"י צירוף הנ"ל והוא ע"י עבודת האדם וצריך להיות נעלמת בתוך המילוי ואינו מרגיש להאדם כי האדם צריך להיות אינו ודבוק בו ביו"ד פשוטה ואז הוא מחצית השקל. העשיר לא ירבה דא היא עמודא דאמצעיתא לא ירבה על עשיר כלומר שידעו שאין בו השגה במקום אין ויהי' דבוק ביו"ד עילאי כנ"ל והדל לא ימעיט דא צדיק צריך שלא ישכח ח"ו בדלי"ת ולא ימעוט מזה עשירות שהוא יו"ד התחתונה כנ"ל: